

D-ro Crippa, faka delegito pri kemio en Milano, faris por ni kelkajn fotokopiojn de artikoloj aperintaj en itala faka gazeto, kiu ne estas havebla en nialandaj bibliotekoj.

En 1947 s-ano J. Hanuš elserĉis por ni profesoron V. Vesely, al kiu lu kolego mia estis skribinta leteron en 1945 kaj de kiu ne estis veninta respondo.

Saman servon faris al ni prof-o Sygnarski en Krakovo. Bedaŭrinde li devis informi nin, ke la kemiistoj, kiujn ni serĉis, jam mortis.

Antaŭ ne longe s-ro W. Townend, faka delegito de UEA en Leeds multe penis por ni por eltrovi la nunan adreson de kelkaj kemiistoj. Finfine vane. Sed d-ro Duncan sukcesis!

S-ano Müller en Würzburg kopiis por ni paĝon el disertajo maŝinskribita troviĝanta en la Universitata biblioteko en tiu loko.

Plurpaĝan artikolon el malnova scienca gazeto (1893) kopiis samideano el lando post la fera kurteno. Poste li denove grave servis al ni sendante al ni du jarkolektojn antaŭmilitajn de scienca periodaĵo sialanda. Sed ŝajnas, bedaŭrinde, ke daŭrigado de la internacia scienca kaj intelekta kontakto, nome la kontakto tra la fera kurteno, estas sufiĉe riska afero por tiuj kiuj vivas en popoldemokratio. La sendaĵo venis laŭ „nigra” vojo, kaj mi ne rajtis konfirmi la ricevon al la sendinto ĉar tio povus kaŭzi al li gravajn malagrablaĵojn. Kaj ĉi tie ne temas pri „sekretoj”, sed pri aferoj, normale publicitaj! Pri interŝanĝo de sciencaj gazetoj, kiun mi proponis, tute ne povis esti parolo! Evidente la frenezo en ĉi tiu malbenita mondo ankoraŭ ne atingis sian kulminon.

Foje mi skribis en Esperanto — sed kun aldono de ruslingva traduko! — al la Rusa Akademio de Sciencoj. Mi ankaŭ ricevis — ruslingvan — respondon.

Al Japanujo mi direktis jam plurajn esperantajn leterojn. Antaŭ kelkaj monatoj la Japana Esperanto-Instituto sendis al ni valorajn informojn.

S-ro Kawamura-Sin'itirō deklaris sin preta traduki kelkajn japanajn artikolojn por ni.

En la supraj kazoj preskaŭ ĉiam temas pri tio ke ni serĉas iun originalan artikolon, aperintan en ĵurnalo ne trovebla ĉi tie, aŭ verkitan en lingvo kiun ni ne povas legi (la japana), aŭ pri tio ke ni serĉas la adreson de iu aŭtoro, kies artikolo enhavas aŭ eraron aŭ malakordaĵon kompare kun alia publikaĵo. La nombro de la esperantaj leteroj en la leterarkivo de la redakcio de la Enciklopedio jam estas konsiderinda.

Refoje mi dankas ĉi tie publike al ĉiuj tiuj kiuj tiel bone helpis nin, kaj per tio praktike demonstris la utilon de Esperanto kaj de ĝiaj organizaĵoj. Pluraj helpintoj estas delegitoj de UEA.

Mi konsilas al ĉiuj: Uzu Esperanton por via profesia laboro, kiam kaj kiom eble. Se klopodoj de viaj kolegoj montriĝas vanaj, jen eble via ŝanco! Proponu vian helpon. Via sukceso estas poento por Esperanto. Sukceson.

W. P. R.

Esperantologio, Internacia Revuo por la Lingvistiko kaj Bibliografio de Esperanto, Vol. 1, N-ro 2 (pp 81-144), junio 1950. Komparu nian recenzon en Sc. R. 1 119.

408.92(05)

Ĉi tiu dua numero enhavas interesan anglalingvan artikolon de prof-o Collinson pri la internacieco de kelkaj esperantaj afiksoj (dis-, eks-, re-, bo-, mal-, mis-, ek-; -ad, -ar, -ec, -ej-, et, -ig, -il; -in; -uj, -ul). La esperantlingva resumo diras i.a.: „La artikolo ... montras kiel d-ro Zamenhof, ĉu intence, ĉu nekonscie, elektis afiksojn kiuj havas similaĵojn en pluraj diversaj lingvoj, do faciligas la memoradon de vortoj ĉe multaj popoloj. Pro tiu interligo de okcident- kaj orienteŭropaj lingvoformoj Esperanto estas „optimume” internacia”.

La dua artikolo temas pri „Esperantigaj principoj de japanaj vortoj”. Ĝin verkis N. Kawasaki, profesoro ĉe Kolegio de Lingvoj de Osaka.

La tria artikolo, de d-ro F. I. Wiener, temas pri „Gemelaj radikoj”, ekz. katen-, ĉen-; lingv-, lang-; numer-, nombr-; ktp. La aŭtoro diras en sia anglalingva resumo, ke Zamenhof, enkondukante tiajn ĝemelajn radikojn, intencis diferencigi inter diversaj — ofte parencaj — signifoj, kaj li daŭrigas: „La artikolo montras ke tia elekto ne ĉiam estis „feliĉa”, speciale en kazoj, kie kvar vortoj estas derivitaj de la sama latina radiko, ekz.: polv-, pudr-, pulv-, pulvor-, aŭ punt-, punkt-, pint-; poent-.”

Mi ne subskribas tiun opinion de la aŭtoro. La evitado de homonimoj estas tre grava por internacia helplingvo. Ja ĝuste tio ofte embarasas nin ĉe niaj klopodoj deĉifri fremdlingvan tekston per la helpo de vortaro, ke multaj vortoj havas grandan nombron da diversaj signifoj, kaj se en unu frazo troviĝas pluraj tiaj vortoj, la nombro de la provendaj kombinoj fariĝas terure granda. Por mi, ekzemple, kiu nur pene deĉifras svedan tekston (prikemian), ĉiam estas embarase, ke „syntes” signifas kaj „sintezo”-n kaj „ŝajnis” („vidiĝis”). Kvankam estas vere, ke lingvo estas des pli facila, ju pli malgranda estas ĝia radikaro, tiu vero fariĝas malvero, se la malampleksecon de la radikaro oni akiras per la enkonduko de multaj homonimoj. Tio samtempe estas verdikto pri *Basic English*, kies aŭtoro praktikis ĉi tiun metodon. Ĝi estu averto ankaŭ al tiuj kiuj enkondukas fakajn neologismojn en Esperanton. Provu, kiom eble, eluzi ekzistantajn radikojn; kie tio ne eblas, evitu laŭeble homonimojn! Ŝajnas al mi, ke kontraŭ tiu principo — kiu tre evidente estas Zamenhofs — oni tro ofte pekas. Antaŭ nelonge mi renkontis en la ŝakkolumno de Heroldo la vorton „maĉo”, kiu estas malbona pro du kazoj: pro la ortografio kun ĉ, kaj pro la homonimeco kun la verba radiko maĉ.

Tial ankaŭ „koaksa” (proponita en privata letero) kiel traduko por „coaxial” en tiaj kazoj kie „samaksa” ŝajnas ne tute taŭga, mia opinio ne taŭgas pro tio ke „koaks” estas ekzistanta radiko kun tute alia signifo. Ke ĝi ricevis ĉi

tiun iom strangan formon, oni devas atribui al tio, ke „koko” kaj „kokso” jam estis ricevintaj aliajn signifojn. Parenteze mi rimarkigu ke ankaŭ Karolo Piĉ kritikis — el alia vidpunkto — multajn fakajn neologismojn (vidu „Esperantista” 5 36; 20.5.1950).

Revenante al la artikolo de d-ro Wiener, mi rimarkigu ankoraŭ, ke krom la ĝemelajn radikojn „proced-” kaj „proces-”, oni ankaŭ uzas „procez-”. Plue oni povas aldoni ankoraŭ ekz. „kurs-” — „kurz-”, „interes-” — „interez-”.

La paĝojn 107-132 okupas la unua parto de „Statistiko de 50 000 tekstvortoj” de d-ro Leo Blaas. Ĝi estas daŭrigota en la tria kajero. La vortoj konsiderataj estas tiuj kiuj troviĝas sur ĉ. 195 paĝoj sen prefero prenitaj el ĉ. 115 verkoj de plej diversaj aŭtoroj kaj tradukintoj.

La statistiko mencias nur tiujn elementojn kies ofteco estas minimume 10/50000. En la Tabelo la kolumna titolo „kliŝoj” ŝajnas ne tre taŭga; pli trafa estus „ofteco”.

Mi devas konfesi ke kelkaj aferoj ne estas tute klaraj al mi. Ekzemple mi ne komprenas la uzadon de krampoj en certaj kazoj (malgraŭ la klarigo sur p. 108). Kio estas la diferenco inter Pp don (i) kaj (Pp) dub (a); inter Pe hav (i) kaj (Pe) hav S; inter (R)kora, R landa, kaj R maniera (p. 116)?

Cetere mi supozus, ke „(R)naci(a)” ankaŭ kovras la paradigmon „internaci(a)”. Evidente, tamen, tiel ne estas, ĉar la unua okazas nur 29-foje, la dua, tamen, 55-foje!

Fine, ĉar preseraroj en tia „teksto” ĝenerale ne estas rimarkeblaj, ekstreme zorga korektado estas necesa. Mi opinias ke mi trovis kelkajn erarojn, ekz. sur p. 114 nekomprenebla estas „— 22” sub „granda 59”, dum sub tio kredible devas esti „mal—(a) 27” kaj tiam „— —a 16”. Sur p. 116 „—” sub „franc(a)” kaj „german(a)” devas esti „—a” (komp. p. 128). Sur p. 122 oni legu „1 ĉu 1 143” anstataŭ „7 ĉu 1 143”. Sur p. 131 evidente la radiko „perg” estas malĝusta; kredible temas pri „perd”.

Ja tiom estas klare, ke d-ro Blaas faris grandegan laboron, kiu, kune kun tiu de m-ro Setälä havos — aŭ almenaŭ povos havi — sufiĉe grandan signifon i.a. por la instruado de Esperanto, Koran gratulon!

Paĝojn 133-136 okupas bibliografio de esperantologia literaturo 1940-1948 (P. Neergaard); paĝojn 137-141 tre leginda recenzo pri „Interlingvistiko kaj Esperantologio” de d-ro W. Manders (Neergaard). (Oni vidu ankaŭ la recenzon de d-ro W. Solzbacher en Amerika Esperantisto, Majo-Julio 1950).

Paĝo 142 mencias ankoraŭ du esperantajn katedrojn en Aŭstrujo, kaj tri en Japanujo. Bedaŭrinde prof-o E. Farkas, Szeged, Hungarujo, informas ke dekreto de la Instrua Ministerio de la 18-3-1950 ĉesigas la fruktopromesan lektoraton ĉe la universitato de Szeged.

„Interlingvistiko kaj Esperantologio” de d-ro W. Manders.

(Vidu la bibliografion en la pasinta numero, p. 80).

D-ro P. Neergaard finas sian ampleksan recenzon (vidu „Esperantologio” 1 137-141) pri ĉi tiu verko jene:

„Tiu ĉi libro pri la fundamentaj problemoj de la planlingvistiko meritas la atenton de ĉiuj, kiuj interesiĝas pri la teoria studado de Esperanto kaj de aliaj helplingvoj — jes, ĉiuj seriozaj praktikantoj de tiuj ĉi lingvoj devus ĝin legi. Kiel la enhavo estas instrua, tiel la prezentado de problemoj kaj konkludoj estas objektiva (ne tro ofta kvalito de planlingvistika verkajo) kaj plue tiel klara kaj simpla en vortelektado, ke al vasta publiko tiu ĉi traktajo povas servi kiel sobra enkonduko en la problemaron de interlingvistiko kaj esperantologio.”

Konerne la demandon, ĉu gvidado de la evoluo de Esperanto estas necesa, mi tute samopiniis kun Neergaard, kiu malakceptas la rekomendon de Manders al la esperantologoj, kiom eble deteni sin de ĉia gvidado. Precipe kie temas pri fakaj terminaroj gvidado kaj kunordigado nepre necesas.

D-ro Solzbacher en sia ampleksa recenzo en Amerika Esperantisto 64 (1950) 87 opinias ke la difino kiun Manders donas de Interlingvistiko ne taŭgas. Laŭ M. la interlingvistiko baziĝas sur la konvinko, ke nek Esperanto, nek iu el la aliaj ekzistantaj planlingvoj prezentas tute kontentigan solvon. Laŭ S. tia „bazo” estas *nescienca*. Scienco devas havi nenian antaŭjuĝon pozitivan aŭ negativan. Interlingvistiko povas ekzameni, ĉu Esperanto estas kontentiga de diversaj vidpunktoj, sed ĝi ne povas eliri de la „bazo”, ke ĝi ne estas kontentiga.” Nu, perfekta kredeble neniu lingvo estas aŭ estos, kaj kontentigeo estas io tre subjektiva ... Alia kritiko de d-ro S. estas, ke d-ro M. supertaksas la lingvan aŭtoritaton de IALA, kies nomon li mistradukis kiel „internacia helplingva asocio”, dum ĝi devus teksti „Usona Asocio por Internacia Helplingvo”.

Sur pp 59-63 Manders pritraktas la demandon „kio estas korekta Esperanto?” kaj klopodas uzi ĉe tio la normojn de lingva korekteco de Jespersen. Mi bedaŭras ke Manders tute ignoras tion, kion skribis d-ro E. Wüster pri „ĝusto kaj boneco de esprimo” en sia tre leginda, sed evidente ne sufiĉe konata traktajo, kiu sub la titolo „Esperantologiaj Principoj” okupas la paĝojn (27) — (66) de lia Enciklopedia Vortaro. Rimarkinda diferenco inter la opinioj de Manders kaj Wüster estas, ke ĉi tiu lasta skribas (p. (29)):

„Ĉe eventuala konflikto de kompetenteco” inter lingvuzo kaj prisistema dokumento (t.e. la Fundamento kun siaj oficialaj aldonajoj) „la prisistema dokumento kun natura neceso estas la parto malvenkanta. Jen esenca trajto de vivanta lingvo.” Kontraŭe, laŭ Manders tiu prisistema dokumento eĉ tiam difinus kio estas ĝusta, kaj kio ne.

Lingva boneco, tamen, laŭ Wüster, estas io tute alia kaj ĝi havas plurajn aspektojn. Precipe por ke la „boneco sen konsidero de la lingva unueco” de